

Ratsastus koulu

Hoivataanhan mopoakin

”Elämän kovimpia paikkoja”, kuvaili iäkäs maanviljelijä syliinsä aikoinaan syntyneen tamman menehtymistä suolisolmuun ja pyyhkäisi kyöneleen silmäkulmasta.

Hän on niitä suomalaisia hevosihmisiä, joita sydämestäni ihailen: hallitsee sukupolvien aikana kertyneet hevosenpidon ja -käsittelyn perinteet ja tietotaidon, mutta uskaltaa osoittaa, että perheen ravuriorit ja jalostustammat ovat ennen muuta ystäviä. Ahneus tai kovuus eivät kuulu hänen arvoihinsa.

Monilla ratsastuksenopettajilla on samanlainen asenne – ja terve huoli siitä, miksi nykyisin monet ihmiset pitävät hevosia vain kuntoilu- tai kisa-välineinä. Eivät ne ole kulutustavaraa! Ratsastusurheilun upea erityispiirrehän on juuri se, että ihminen ja hevonen pyrkivät yhteistyössä eteenpäin.

Onneksi koulujen karsinoista löytyy ihania ”elämäni hevosia”, jotka ovat oppilaille parhaita opettajia ja joiden kanssa koettu yhteisymmärrys avaa ihmiselämään ihan uuden ulottuvuuden.

Ei hevosen tehtävä, tietenkään, ole korvata kavereita, puolisoa tai lapsia. Mutta uskallus kiintymyksen osoittamiseen, taito huolehtia hyvinvoinnista ja kyky kantaa vastuuta ovat arvokkaita ominaisuuksia, joista jokainen meistä voi olla ylpeä.

Rassataanhan mopoakin, huolletaanhan autojakin eikä sille yksikään raavas mies hymähtele. Ollaan siis ylpeitä siitä, että kohtelemme hevosia kuten hevosihmisen kuuluukin – oikeudenmukaisesti, rakkaudella ja arvonnalla!

ANNUKKA

PS. Juttuvinkkejä, kysymyksiä ja muuta postia voi lähettää toimituksen osoitteeseen tai annukka.jarvi@luukku.com

ELÄMÄNI *hevonen*

Zandel, lempeä laumanjohtaja

Etelä-Espoon ratsastuskoulun opetushevon, ruuna Zandel tuli Suomeen nelivuotiaana syksyllä –91.

- Se on Venäjältä isommassa lastissa tullut doninhevonen, kertoo Taina Aho, jonka työtoveri Zandel on. Hän ei keksi Sakesta muuta kuin hyvää sanottavaa, ja samaa mieltä ovat kaikki ympärille kertyneet Sakke-fanit.

- Se on aina terve ja kiltti, ruunan hoitaja Johanna Karo vakuuttaa. Tosin Taina kehaisee Johannan johdonmukaista tapaa käsitellä Sakkea ja muistuttaa, että sillä on vaikutuksensa hevosen käyttäytymiseen.

Sakesta löytyy virtaa, jos tarve vaatii. Kun pieni alkeiskurssilainen istahtaa satulaan, virta vähenee. Koska Sakke on laumanjohtaja, maastoon se lähtee opettajan hevosena – eikä kukaan mene sen ohitse. Jos joku erehtyy yrittämään, Sakke palauttaa sen nopeasti ja tehokkaasti ruotuun.

- Sakke on tehnyt tunteja nämä 13 vuotta, mutta yhdessä vaiheessa se kilpaili ihan menestyksekkäästikin koulua Reetta Skytän kanssa. Nykyinen opettajamme Cia Andergård suoritti sen kanssa opettajatutkinnon ratsastuskokeet, ja juniorit ovat kisanneet sen kanssa molemmissa lajeissa, Taina selvittää.

- Koulussa sen taso on vaativa B, esteitä se hyppää metri-metri kymppiä. Parasta Sakessa onkin kiltteyden lisäksi monipuolisuus ja selväjärkisyys. Se ei ole lainkaan tympääntynyt elämänsä, vaan on todella vastaanottavainen. Silti iän merkit alkavat pikku hiljaa näkyä, ja eläkepäivät lähenevät. Mutta mistä meille saadaan toinen Sakke? •

- Miia Pesosen oma Good Moon ja ratsutettavana oleva Secret Promise (om. Johanna Manderbacka) ovat molemmat kotimaisen kasvatuksen tulosta.

Miia Pesonen pitää perusratsastusta arvossa

- Seuran omistama ratsastuskoulu on miellyttävä työpaikka, sanoo ratsastuksenopettaja Miia Pesonen.
- Tuntihinnat voidaan pitää kohtuullisina, ja tuotto käytetään palvelujen kehittämiseen.

Hän työskentelee Järvenpään ratsastusseuran koulussa, jossa on 17 opetushevosta ja ponia. Päivittäin tunneilla käy 45-55 oppilasta.

Aktiivisten yhteisössä

Järvenpään ratsastusseuran tukikohdassa Vanhakylänniemessä vallitsee auvoinen syyskesän rauha. Tallit ovat valoisia, avaria ja siistejä, asfaltoitu pihakin kuin juuri lakaistu. Kahden maneesin lisäksi alueelle mahtuu lukuisia hiekkapohjaisia putkitarhoja. Laitumella lekottelevat muiden joukossa ponit Jacky ja Sonja Cherokee, tämänvuotisten tuntiratsastajien ja opetushevosten SM-kisojen kultamitalistit.

- Kiinteistöt omistaa seura, tontti on kaupungin. Suunnitelmassa on myös ratsastusreitien rakentaminen, joten tulevaisuudessa meillä on huomattavasti paremmat mahdollisuudet liikua luonnossa, uskoo Miia.

Hän tekee työtään aktiivisten ihmisten yhteisössä. Seura järjestää vuosittain mm. kahdet kansalliset koulukisat, aluekisat ja talvikaudella harjoituskisat joka kuukausi. Yksi vuoden viehättävimmistä tapahtumissa on aattoaamun jouluratsastus.

Vanha maneesi on rakennettu talkoilla, ja yhdessä tekemisen perinne elää seurassa edelleen.

Seura – hyvä työnantaja

Miia aloitti ratsastuksen Tampereella legendaarisella Ollintalilla 80-luvun alussa. Kirjoitusten jälkeen hän suunnitteli yliopistopiskeluja, mutta päätti opiskella ensin ratsastusohjaajaksi voidakseen pitää myös omaa hevosta.

- Valmistuttuani tulin tänne äitiyslomasijaiseksi vuonna 2000. Vuosi on venähtänyt viideksi ja puoleksi, sillä sijaisuuden päätyttyä seura päätti kehittää ponitoimintaa, ja sain vakituisen paikan.

Miia on viihtynyt erinomaisesti. Kun seura omistaa tallin, henkilökunnan on pystyttävä perustelemaan näkemyksensä monelle ihmiselle ja päätöksenteko voi kestää. Vastapainoksi voittoa ei tarvitse tehdä, joten ammattitaitoisen henkilökunnan ja asiantuntevan hallituksen yhteisöllä toimintaa päästään kehittämään hevosten ja ratsastajien parhaaksi.

- Tällaisessa paikassa oppii tiimityöskentelyä. Toisaalta tämä vaatii työntekijöiltä itsenäisyyttä ja vastuu on suurempi, koska ei ole yhtä omistajaa määrää-

mässä mitä pitää tehdä. Seuran puheenjohtajalla on rankka vastuu.

Kultamitalistit tuntitöissä

Nyt Mia on jäämässä opintovapaalle suorittaakseen tradenomitutkinnon. Silti rakkaus ratsastuksen opettamiseen ei ole ammatin arjessa hiipunut. Hän kehuu sumeilematta työkavereitaan, oppilaita ja hevosia sekä työn vapautta:

- Tämä on äärettömän ihana ala. Työ on itsenäistä ja luovaa, sillä saan suunnitella itse päivän tuntien sisällön ja hevosten koulutuksen.

Kaiken kruunaa se ilo, mitä opettaja kokee nähdessään oppilaiden kehittyvän. Samaa hohtoa työssä on silloin, kun talliin tulee uusi nuori hevonen, jota pääsee kouluttamaan ja kehittämään.

- Minusta on hyvä, että Suomessa on yhtenäinen opettajakoulutusjärjestelmä, jonka ansiosta täällä ratsastetaan yhtenäisesti, siististi ja perusasiat halliten.

Vaivan arvoisia asioita

Miia kilpailee itse esteitä kansallisella tasolla. Hän painottaa

kuitenkin kouluratsastuksen merkitystä ja haluaa estehevostensa hallitsevan sileällä vaativan liikkeen. Omat oppilaat joutuvat paneutumaan perusratsastukseen tosissaan.

- Kilpailuttaminen lisää oppilaiden motivaatiota kehittyä, arvioi Miia, mutta lisää: - Niiden, jotka haluavat kisata.

Miltä tuntui Lahden SM:ssä seurata Launosen siskosten mestaruusratoja, Hannahan voitti Jackyllä ponien koulukulua ja Satu juniorien esteet?

- Taisi tulla kyynel silmään, kun muistin miten Hanna neljä vuotta sitten selitti, että "en mä oikeen ymmärrä". Mutta SM:ssä näin, että kyllä se Hanna nyt ymmärsi, mitä yritin opettaa.

Miia luonnehtii mestaruuksiin osallistumista "vaivan arvoiseksi asiaksi":

- Upea kokemus ratsastajille, joista suurin osa ei oman hevosen puuttumisen takia tule koskaan kisaamaan kansallisella tasolla.

Hänestä kilpailut ovat tarkistuspiste. Vaikka opetushevosen tehtävä on opettaa ratsastusta kotona, mikään ei estä käymästä niiden kanssa muutaman kerran vuodessa kisoissa muuallakin. •

Tarkkana turvavarustehankinnoissa: Tarkista, sovita, huolla

Ratsastuksessa turvallisuus lähtee hyvästä istunnasta, hevosenkäsittelytaidosta ja maalaisjärjen käytöstä, mutta loukkaantumisia ja vammautumisia voi lievittää ja jopa estää oikein valituilla turvavarusteilla. Mitä ratsastajan pitää tietää ja ottaa huomioon niitä hankkiessaan?

Asenteet vanhempien vastuulla

- On vanhempien eikä kenenkään muun vastuulla, että lapset tottuvat käyttämään turvavarusteita, sanoo oikeuslääkäri, pitkän linjan ratsastaja ja kolmen kilparatsastajatyön äiti Päivi Mäkelä-Bengs.

Hän muistuttaa, ettei niin hyvää ratsastajaa olekaan, etteikö hän voi joutua yllättävään tilanteeseen eikä niin kilttiä hevosta, etteikö se saata käyttäytyä ennakoimattomasti. Siksi terve pelko isoa eläintä kohtaan on järkevää: kun ratsastaja tiedostaa lajin riskit, hän myös pyrkii suojaamaan itsensä mahdollisimman hyvin - eikä vain ratsastuksessa, vaan kaikessa hevosenkäsittelyssä ja tallialueella liikkumisessa.

Miksi kypärä ja liivi?

Entä miten turvakypärä vaikuttaa?

- Jos ratsastaja pudotessaan loukkaa kaularangan tai pään, tietyllä kallon alueelle kohdistuu suurienerginen voima, jonka seurauksena voivat olla kallonmurtumat, tai aivokalvoissa kulkevat suuret verisuonet voivat repeytyä aiheuttaen aivoruhjeita. Ne ovat parantumattomia.

Kun ratsastaja käyttää kypärää, voima kohdistuu koko kallon alueelle yhden kohdan sijaan. Turvaliivi suojaa puolestaan rintakehää ja selkäydintä. Kun turvaliivi ulottuu ratsastajan kylkikaaren alapuolelle, se suojaaa kylkiluiden murtumilta ja mahdollisilta suurten verisuonten ja sisäelinten kuten maksan repeämisiltä.

Istunta tärkein!

Master Instructor, kansainvälisen tason kenttäkilpailija ja Vuoden Ratsastuksen opettajaksikin valittu Hevosopiston opettaja Pirkko Hannula toteaa, että ratsastus on laji, jossa on omat riskinsä. Putoamiset kuuluvat sen luonteeseen, valitettavasti.

- Kunnolliset ja oikeankokoiset turva-

varusteet ehkäisevät vammoja, mutta on muistettava, että hyvä ja tasapainoinen istunta on ratsastajalle kaikkein tärkein turvaväline, Pike alleviivaa.

- Silloin on eväät pysyä selässä yllättävissäkin tilanteissa.

Hänestä oppilaita ei pitäisi päästää tunnille ilman kunnollista turvakypärää.

- Vanhanaikaiset munakupit, joita vieläkin näkee, täytyisi karsia pois. Turvajalustimien käyttöä suosittelee, jottei ole jalustimiin tarttumisen riskiä, huomioiden, että ne ovat sopivan levyiset.

Liivi päälle!

Turvaliivin käyttö maastoesteillä on Piken oppilaille pakollista. Estetunneilla hän suosittelee sitä varsinkin, kun kyseessä ovat lapset ja aloittelevat ratsastajat.

- Taitojen karttuessa voi kukin kohdallaan miettiä turvaliivin mielekkyyttä. Nuoremmalla sukupolvella turvaliivin käyttö on selvästi luontevampaa. Kouluratsastuksessa vanhan mallinen panssariliivi voi olla istunnan korjauksen esteenä.

Kypärä väärin: se ei saa valahtaa silmille eikä niskaan, jolloin nenä tai niskanihamat ovat pudotessa vaarassa. Jos ostat käytetyn kypärän, tarkista, että se on ehjä eli ei anna mistään periksi.

Kypärän oikea asento on tämä: kolmipistehihna kiinnitettynä, ei purista eikä heilu.

Turvaliivi kannattaisi testata satulassa. Se pitää säätää niin, että punaiset tarrat eivät näy. Tarkista, että turvaliivi tulee parisenttiä kylkikaaren alapuolelle, istuu selän myötäisesti eikä osu satulaan.

Turvalliivi pitää säätää niin, että punaiset tarrat peittyvät.

Jos oppilas on arka, hän saa käyttää turvalliiviä millä tahansa tunnilla. Ratsastaja uskaltaa enemmän tietäessään, ettei mahdollisesti pudotessaan loukkaa itseään.

CE-merkinnät ja BETA

Varustemyyjä Miia Godenhjelm vakuuttaa, että alan liikkeissä myytävät kypärät ovat kaikki turvakypäriä. Jos eivät, niitä nimitetään päähineiksi. Kypärissä on sisäpuolella

CE-merkintä ja turvaluokitusnumero, turvaliiveissä BETA-luokitus yhdestä kolmeen.

Vain kolmostason testin läpäissyt liivi todella suojaa, eli käytännössä kannattaa hankkia sellainen.

- Kolmosluokan turvalliivi on ainoa hyväksytty kenttäkisoissa. Liiveissä on CE-merkintäkin, mutta Betaa kannattaa seurata, neuvoo Miia. – Eri liivit ovat toistensa veroisia. Hintaa erot syntyvät lähinnä materiaali-eroista, jotka vaikuttavat käyttömukavuuteen.

Kypärän turvallisuuksista on määritelty alaraja, jonka ylittäneet mallit ovat kaikki hyväksytyjä. Siksi eri mallien yksittäisissä ominaisuuksissa on eroja; jokin kypärä voi ylittää kaikilta ominaisuuksiltaan hyvin pisteisiin, toinen ei.

Ei kasvunvaraa

Kypärän pitää olla sopiva, ja ostajan kannattaa kokeilla useampia malleja sen sijaan, että hankkisi halvimmasta.

- Ihmisillä on erilaisia pään muotoja. Jos kypärä puristaa, seurauksena on päänsärky. Liian iso kypärä voi rapsahtaa takakenoon, ja silloin niska on putoamistilanteessa vaarassa. Jos kypärä luisuu nenälle, ratsastaja joutuu korjaamaan sitä nähdäkseen eteenpäin, ja keskittyminen häiriytyy. Onnettomuuden sattuessa nenä saattaa jopa murtua.

Kypärää täytyy sovittaa kiinnityshihnat

auki, jotta ostaja voi tarkistaa, että se istuu eikä hölsky. Käytössä leukahihnan pitää olla kiinnitetty riittävän tiukasti. Monet mallit ovat pyöreitä. Jos sivuille jää tyhjää tilaa, mikään hihna ei estä sivusuuntaista heilumista. Hintaa nostavat tietyt yksityiskohdat kuten ilmastointi, keveys ja pintamateriaalin laatu, mutta kypärän parempaa turvallisuutta korkeampi hinta ei takaa.

Mittojen mukaan

Turvalliiviä ostettaessa asiakkaasta pitäisi ottaa tietyt mitat: vyötärö, rinnanympäryys, mitta olan yli. Ne on myös ilmoitettu jokaisessa liivissä, joten niitä vertaamalla voi ostaa itselleen sopivan kokoisia liivin. Lisäksi liivin alareunan olisi ulotettava noin kaksi ja puoli senttiä kylkiluiden alapuolelle.

- Selkäkappale ei saa osua satulaan, huomauttaa Miia.

- Jos niin käy, liivi alkaa nousta hartioista ja häiritsee kovasti ratsastusta.

Turvalliivissä saa olla kasvunvaraa, koska niissä on säädettävät tarrat. Vaatetustakin voi lisäillä liivin alle.

Miia muistuttaa, että myös hevosen varusteet pitää tarkistaa ja huoltaa, jotta ne pysyisivät turvallisina ja käyttökunnossa. Ehjät ohjat ovat tärkeitä, samoin satulavyö. Jos se katkeaa käytössä, ratsastaja voi pudota ja kalliin satulan runko vahingoittua. •

HEVOSENJÄRKEÄ

Kukkia hevosilta

Raivaan taloa ja tallia 22 vuoden asumisen jälkeen muuttaakseni pienempään huusholliin ja laitemattomaan maisemaan. Hevosteni vuoksi tähän tulin ja hevosteni lähdeyttä täältä lähdän. Viiden hevosen eväät kasvavat laiduntajien puuttuessa villisti tämmöisenä kesänä. Olen saanut hevosiltani kukkia - olen saanut yksin nauttia kaikki pikkuapilan kukat hunajaisena tuoksuna ja täplikkäänä mattona. Kutut ovat napsineet yhden ja kaksi. Pikkumetsän valkolehdokit tervehtivät hevoskesinäkin aina ryhdikkäästi juhannuksen aikaan, mutta nyt niiden kumppaneiksi nousivat ihmistä korkeammat ohdakkeet, joita ei ennen ollut. Pehmeinä ja matalina ne oli muutettu hevosvoimiksi heti kesien alussa. Olen kiittänyt hevosia kesistä ja talvista kun olen siirtänyt kaapeista ja laatikoista tuhansia valokuvia muuttolaatikoihin. Kirjahyllyn raivaamisessa jotkut koiratutut ovat auttaneet haluamalla myös hevoskirjoja omiin koelmiinsä. Metrin verran hevoskirjoja täytyy kumminkin siirtää omaankin hyllyyn.

En ole kertaakaan laulanut tai hyräillyt vain vanha riimu on nyt tallissain...

Laitoin paikalliseen lehteen pikkuilmoituksen hevostavaroiden vaihtamisesta pihan ja tallinsiivon. Vain yksi 10-vuotias soitti, olisi halunnut tulevaisuuden varalle hankkia

riimun tai suitset, mutta hänkään ei saanut kyytiä vanhemmiltaan. Ajat ovat muuttuneet, vuosikymmen tai kaksi sitten puuhaväkeä ja harjojen, sukien, suitsien, voilien, loimien tarvitsijoita olisi ollut jonossa.

Varovasti olen siirrellyt posliini- ja puu- ja keramiikkahevosia pieneen laumaan isoon pahlavilakkeeseen. Ne kaulailevat toisiaan ja uskon että matkustavat ehjinä tulevaan kotiin. En ole laskenut kuinka monta hevosta mukaan tulee, mutta ehkä purkaessa sitten voi tehdä tukkimiehen kirjanpitoa ja saada lukemattomien hevosten luvun. Tauluissa on monta ja valokuvia on myös suurennettu. Kymmenet lasten piirustukset vuosien varrelta saavatkin ehkä jäädä tallin taikakarsinaan, kun uudet omistajat ovat samansieluisia.

Hevoselämäni muuttaa muotoaan, mutta varmaan seuraavassakin kodissa on tallivaa-tekomeero, haalarien mukaan nimetty. Varmaan koirapetiksi tulee voila ja loimi — ihan vaan muistoksi menneiltä ajoilta. Minkki Mak-kosen hieno nahkainen varsariimu kiersi kaililla omaan syliin syntyneillä hevosvauvoilla ja sen on testattu toimivan erittäin hyvin jöötin valjaina jalkaleikkauksen jälkeen.

Merkillisellä tavalla hevoset ja koirat ovat tuoneet elämäni myös monet tärkeistä ystäväihmisistä. Voisin väittää että parhaat

ihmisystävät ovat ne, joitten kanssa jaan eläinrakkauden. Moniin hyviin ystäviin en olisi koskaan tutustunut ilman hevosia ja koiria. Koko elämäni vaikuttavina tekijöinä elämällä on ollut päärooli, kyllä sen voi tunnustaa. Ne ovat olleet elämäntieni kanssakulkijoita, olemme yhdessä tehneet työtä ja nauttineet elämän sulaisuudesta. Huippuhetkiä ovat aina olleet syntymät, varsojen, kilien ja koiranpentujen liittyminen eläinperheeseen on ollut aina suurenmoinen iloinen ihme.

Onnellista kyllä olen saanut pitää useimmat eläimistäni täyden pitkän elämän ja merkittävintä on se, että niiden vuoksi saan itse arvaamattomia kimppejä ja onnitteluja iän karttuessa.

Kouluratsastuksen SM-kisoissa Salossa 65-vuotissynttärin aattona saan samanlaisen kukkakimpun kuin Suomen mestarit ja täysyllätysaplotit yleisöltä.

Ja parin päivän päästä totuttuani jo vanhuuseläkeläisen ikään, saan Vermossa Laukkaleidien illanvietossa taas mahtavan kukkakimpun ja onnittelujen ryöpyn. Ilman hevosia en tuntisi näitä onnella yllättäjiä, ratsu- ja ravi-ihmisiä!

Saan siis kukkia hevosilta.

Kiitos.

uma.aaltonen@pp.inet.fi